

اعتبار بخشی برنامه ای دوره دکترای پزشکی عمومی

(دوره دوم)

برنامه ارزشیابی نظام مند دوره پزشکی عمومی

حوزه ۷ (ارزشیابی دوره)

کمیته خودارزیابی دوره پزشکی عمومی

بهار ۱۴۰۴

تهیه و تدوین:

دکتر مهناز اکبری کامرانی (سرپرست دفتر توسعه آموزش دانشکده پزشکی)

مهندس روناک رحیمی (کارشناس دفتر توسعه آموزش دانشکده پزشکی)

مقدمه :

به دنبال پیاده سازی طرح تحول آموزش که یکی از بسته های اصلی آن توجه بیش از پیش به مقوله اعتباربخشی دوره های آموزشی است و پس از ابلاغ استانداردهای ملی دوره پزشکی عمومی جمهوری اسلامی ایران از سوی شورای آموزش پزشکی عمومی وزارت متبوع، دفتر توسعه آموزش دانشکده پزشکی مسئولیت تدوین نظام جامع ارزشیابی دوره پزشکی عمومی را بر مبنای اسناد بالادستی به عهده گرفت. این نظام در راستای اجرای وظایف کمیته ارزشیابی برنامه و اعتباربخشی دفتر توسعه آموزش دانشکده و به منظور نشان دادن نقشه راه ارزشیابی دوره پزشکی عمومی در دانشکده پزشکی تهیه و تنظیم گردیده است. هدف از اجرای این نظام بهبود و ارتقای کیفیت برنامه پزشکی عمومی است.

ماده ۱: تعاریف

دانشکده: منظور از دانشکده در این نظام دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی البرز است.

رشته: منظور، رشته پزشکی عمومی است.

دانشجو: منظور دانشجویان شاغل به تحصیل در رشته پزشکی عمومی می باشد.

واحد: یک واحد درسی تئوری یا عملی در هر نیمسال تحصیلی را شامل می شود.

دوره: منظور از دوره در این نظام، دوره علوم پایه و دوره بالینی (دوره فیزیوپاتولوژی، دوره کارآموزی و دوره کارورزی) می باشد.

علوم پایه: منظور، مرحله اول از مراحل چهارگانه آموزش دوره پزشکی است، که به صورت ترمی واحدی ارایه می گردد و در آن دانشجویان واحدهای این دوره را در ۴ ترم می گذرانند. علاوه بر واحدهای ترمی، بخشی از دروس تم های طولی نیز در این دوره و دوره های بعدی ارایه می گردد.

فیزیوپاتولوژی: منظور، مرحله دوم از مراحل چهارگانه آموزش دوره پزشکی است، که به صورت ترمی - واحدی ارایه می گردد و در آن دانشجویان واحدهای این دوره را در ۳ ترم می گذرانند.

کارآموزی: منظور، مرحله سوم از مراحل چهارگانه آموزش دوره پزشکی است که به صورت آموزش نظری و آموزش بالینی ارایه می گردد و در آن دانشجویان واحدهای این دوره را ۲۱ ماه می گذرانند.

کارورزی: منظور، مرحله چهارم از مراحل چهارگانه آموزش دوره پزشکی است، که به صورت آموزش بالینی ارایه می گردد و در آن دانشجویان واحدهای این دوره را در طی ۱۸ ماه می گذرانند.

بلوک: منظور، دروسی است که بصورت ادغام یافته و از پیش طراحی شده (بازنگری شده) در دوره علوم پایه ارایه می گردد.

کورس: منظور، دروسی است که به صورت ادغام یافته و از پیش تعریف شده (بازنگری شده) در دوره فیزیوپاتولوژی می گردد.

واحد: معیار اندازه گیری حجم دروس اعم از عملی و نظری در هر نیمسال تحصیلی است.

دروس دیسیپلینی: دروسی که تحت یک عنوان خاص با موضوع واحد ارایه می شوند و با دروس دیگر ادغام نگردیده اند.

آزمون های دوره: منظور ارزیابی های تکوینی، تراکمی، تئوری و عملی می باشد که در زیر به آنها اشاره شده است.

ارزیابی تکوینی: این نوع از ارزیابی معمولاً در طول دوره آموزشی انجام می شود و هدف از آن آگاهی یافتن از میزان یادگیری فراگیران و تعیین نقاط قوت و ضعف عملکرد آنان و کمک به رفع و اصلاح آن است. همچنین استادان با استفاده از نتایج این ارزیابی و تعیین نقاط قوت و ضعف تدریس و اصلاح می توانند در جهت ارتقای آموزش گام بردارند.

ارزیابی تراکمی: این نوع از ارزیابی معمولاً ولی نه الزاماً در پایان دوره آموزشی انجام می شود و هدف از آن قضاوت در مورد عملکرد فراگیران و اعطای نمره یا مدرک به آنان و همچنین قضاوت در مورد عملکرد استاد و کیفیت دوره آموزشی است.

ارزیابی عملی: منظور ارزیابی با تمرکز بر توانمندیهای مهارتی و بالینی فراگیران است که می تواند در محیط های آزمایشگاهی، شبیه سازی شده یا در محیط واقعی کار و بر بالین بیماران انجام شود.

ارزیابی تئوری: منظور ارزیابی دانش تئوری فراگیران در سطوح مختلف شناختی است.

جو آموزشی: شامل کلیه ی شرایط و امکانات فیزیکی، روانی، عاطفی، عوامل فرهنگی و اجتماعی است که بر رشد و توسعه ی یادگیرنده در یک موسسه آموزشی تاثیر می گذارد.

ماده ۲: ساختار ارزشیابی دوره پزشکی عمومی :

۲-۱: شورای ارزشیابی دوره پزشکی عمومی مسئولیت سیاست گذاری، برنامه ریزی، پایش و نظارت بر اجرای نظام جامع ارزشیابی دوره مذکور را به عهده دارد. این شورا زیر نظر ریاست دانشکده بوده و رابطه نزدیکی با معاونین، مدیران گروه های آموزشی، اعضای هیات علمی، دفتر توسعه آموزش و دانشجویان دارد.

الف. وظایف و اختیارات شورای ارزشیابی دوره پزشکی عمومی عبارت است از:

- بررسی و تصویب سیاست ها، خط مشی و برنامه های کلی ارزشیابی دوره پزشکی عمومی
- بررسی و تصویب شاخص ها، استانداردها و مدل ارزشیابی دوره پزشکی عمومی
- بازنگری و تصویب دستورالعمل های مورد نیاز ارزشیابی دوره پزشکی عمومی
- پایش و نظارت بر اجرای نظام جامع ارزشیابی دوره پزشکی عمومی
- تصویب و ارایه گزارش های ارزشیابی به مراجع ذی ربط و ذی نفعان
- پیشنهاد راهکار برای رفع چالش های موجود
- انجام هماهنگی های لازم برای انجام ارزشیابی بیرونی توسط مرکز مطالعات و توسعه آموزش دانشگاه و سازمان های خارج از دانشگاه

ب. اعضای شورای ارزشیابی دوره پزشکی عمومی عبارت است از:

- رئیس دانشکده پزشکی (رئیس شورا)
- مدیر دفتر توسعه آموزش دانشکده (دبیر شورا)
- معاونین آموزشی پزشکی عمومی و تخصصی تحصیلات تکمیلی دانشکده
- مسئول کمیته اعتباربخشی و ارزشیابی برنامه دفتر توسعه آموزش دانشکده
- پنج نفر از اعضای هیات علمی (دو نفر علوم پایه، دو نفر بالینی و یک نفر از گروه آموزش پزشکی) به پیشنهاد معاونین آموزشی علوم پایه و بالینی دانشکده و موافقت رئیس دانشکده
- مسئول امور اعضای هیات علمی دانشکده پزشکی
- مسئول نظارت بر برنامه های دوره های کارآموزی و کارورزی دانشجویان
- کارشناسان آموزشی دوره علوم پایه و دوره بالینی (دوره فیزیوپاتولوژی، دوره کارآموزی و دوره کارورزی)
- نماینده دانشجویان دوره علوم پایه و دوره بالینی (دوره فیزیوپاتولوژی، دوره کارآموزی و دوره کارورزی)
- نماینده مرکز مطالعات و توسعه آموزش دانشگاه

تبصره ۱: شورا می تواند بر حسب لزوم و مورد اشخاص صاحب نظر را جهت شرکت در جلسات دعوت کند.

۲-۲: کمیته ارزشیابی برنامه و اعتباربخشی دفتر توسعه آموزش دانشکده مسئولیت اجرای ارزشیابی دوره مذکور را به عهده دارد.

الف. وظایف و اختیارات کمیته ارزشیابی برنامه و اعتباربخشی دفتر توسعه آموزش دانشکده عبارت است از:

- طراحی و اجرای نظام جامع ارزشیابی دوره پزشکی عمومی
- طراحی ابزارهای ارزشیابی نظام جامع ارزشیابی دوره پزشکی عمومی
- تهیه گزارش های ارزشیابی

- اطلاع رسانی و انتشار گزارش های ارزشیابی مصوب در شورای ارزشیابی دوره پزشکی عمومی به مراجع ذی ربط و ذی نفعان

ماده ۳: اهداف ارزشیابی دوره پزشکی عمومی

- ۳-۱: شناسایی نقاط قوت، ضعف، فرصت ها و چالش های آموزشی پزشکی عمومی
- ۳-۲: ارتقاء کیفیت آموزش پزشکی عمومی
- ۳-۳: تقویت زمینه های تصمیم گیری و تصمیم سازی و سیاستگذاری آموزش پزشکی عمومی
- ۳-۴: شناسایی و کاربرست عوامل تعیین کننده کیفیت آموزش
- ۳-۵: ایجاد زمینه افزایش کارایی و اثر بخشی آموزشهای ارائه شده
- ۳-۶: اشاعه فرهنگ نظارت و ارزیابی و تضمین کیفیت در آموزش
- ۳-۷: تقویت پاسخگویی به ذینفعان داخلی و خارجی
- ۳-۸: اعتبار بخشی درونی پزشکی عمومی در دانشکده

ماده ۴: راهبردها و سیاست ها

- ۴-۱: استقرار نظام جامع ارزشیابی دوره پزشکی عمومی
- ۴-۲: بازنگری در ساختار وظایف رده های مختلف مسئول در آموزش در دانشکده
- ۴-۳: بهره گیری از توانمندی اعضای هیأت علمی و دانشجویان در جهت تقویت نقاط قوت و برطرف کردن نقاط ضعف
- ۴-۴: طراحی و اجرای الگوی مناسب ارزشیابی دوره بر اساس الگوهای معتبر ارزشیابی دوره
- ۴-۵: طراحی و اجرای برنامه های عملیاتی به منظور تقویت نقاط قوت و برطرف کردن نقاط ضعف

۴-۶: برقراری پیوند با سایر دانشکده های پزشکی کلان منطقه ۶ در جهت انجام ارزشیابی دوره

۴-۷: برقراری ارتباط با دانشکده های پزشکی سایر کلان مناطق آموزشی جهت انجام اعتبار بخشی بیرونی

۴-۸: برقراری ارتباط با مراکز مجری اعتبار بخشی بین المللی پزشکی عمومی

ماده ۵: اصول

۵-۱: ماهیت حرفه ای و تخصصی ارزشیابی دوره و نظارت

۵-۲: جامعیت و انعطاف پذیری ساز و کارهای نظارت و ارزشیابی دوره

۵-۳: جلب مشارکت کلیه صاحب نظران و ذی نفعان دانشکده

۵-۴: توجه به عوامل تضمین کیفیت در آموزش پزشکی عمومی

ماده ۶: روش و طرح ارزشیابی دوره پزشکی عمومی

دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی البرز جهت بازنگری سیستم پایش و ارزشیابی از یک فرآیند پنج مرحله ای مبتنی بر برنامه آموزشی دوره دکتری عمومی پزشکی مصوب شصت و هفتمین جلسه شورای عالی برنامه ریزی علوم پزشکی و اهداف آموزشی آن ، بهره گرفته است. این پنج مرحله عبارتند از:

۱-۶: تحلیل برنامه درسی و تعیین اهداف

- بررسی دقیق برنامه آموزشی دوره دکتری عمومی پزشکی مصوب شصت و هفتمین جلسه شورای عالی برنامه ریزی علوم پزشکی
- استخراج اهداف کلی برنامه آموزشی دوره دکتری عمومی پزشکی (تربیت پزشک حرفه‌ای، اخلاق‌مدار، مسئول سلامت جامعه)
- شناسایی اهداف اختصاصی برنامه آموزشی دوره دکتری عمومی پزشکی در حوزه‌های دانشی، مهارتی و نگرشی

نتیجه تحلیل این مرحله به شرح زیر استخراج گردید:

بر اساس برنامه آموزشی دوره دکتری عمومی پزشکی، هدف اصلی این دوره تربیت پزشکانی است که بتوانند به‌عنوان ارائه‌دهنده خدمات سلامت در سطح اول، به‌صورت مستقل و حرفه‌ای فعالیت کنند. ویژگی‌های پزشکان عبارتند از:

- پایبندی به اخلاق پزشکی و رفتار حرفه‌ای
- توانایی تشخیص، درمان و پیشگیری از بیماری‌ها
- مهارت در ارتباط مؤثر با بیمار و تیم درمان
- تعهد به یادگیری مادام‌العمر و ارتقای حرفه‌ای
- توانایی در مدیریت اطلاعات سلامت و تصمیم‌گیری بالینی
- مشارکت در آموزش، پژوهش و مدیریت سلامت جامعه

اهداف اختصاصی دوره به شرح ذیل می‌باشد:

حوزه توانمندی	شرح هدف اختصاصی
مهارت‌های بالینی	انجام معاینه فیزیکی، تشخیص افتراقی، تجویز درمان مناسب، پیگیری بیمار
مهارت‌های ارتباطی	برقراری ارتباط مؤثر با بیماران، خانواده‌ها، همکاران و جامعه

مراقبت بیمار	ارائه خدمات تشخیصی، درمانی و بازتوانی با رعایت حقوق بیمار
ارتقای سلامت و پیشگیری	آموزش سلامت، واکسیناسیون، غربالگری، مداخلات جامعه‌محور
تصمیم‌گیری و حل مسئله	تحلیل داده‌های بالینی، استفاده از شواهد علمی، انتخاب بهترین گزینه درمانی
تعهد حرفه‌ای و اخلاقی	رعایت اصول اخلاق پزشکی، حفظ محرمانگی، احترام به کرامت انسانی

۲-۶: طراحی ساختار ارزشیابی منطبق با مراحل آموزشی

- دسته‌بندی دوره به چهار مرحله: علوم پایه، فیزیوپاتولوژی، کارآموزی، کارورزی
- تدوین ابزارهای ارزشیابی برای هر مرحله (MCQ، OSCE، Mini-CEX، پرسشنامه اخلاق حرفه‌ای و....)

الف- دوره پزشکی عمومی ۷ ساله در ایران شامل ۴ دوره اصلی است:

مرحله آموزشی	مدت زمان تقریبی	ویژگی‌ها و اهداف آموزشی اصلی
علوم پایه	سال (۵ ترم) ۲,۵	آموزش مبانی زیستی و علمی بدن انسان، شناخت عوامل بیماری‌زا
فیزیوپاتولوژی	سال (۲ ترم) ۱	شناخت مکانیسم بیماری‌ها، نشانه‌شناسی، داروشناسی، پاتولوژی
کارآموزی بالینی	سال (۴ ترم) ۲	مواجهه با بیمار، معاینه، تشخیص، درمان، آموزش اخلاق پزشکی
کارورزی بالینی	ماه ۱۸	فعالیت مستقل در بیمارستان، کشیک شبانه، تصمیم‌گیری بالینی واقعی

ب- ساختار پیشنهادی ارزشیابی برای پوشش این اهداف، چندلایه و ترکیبی می باشد:

نوع ارزشیابی	ابزار پیشنهادی	هدف مرتبط
دانشی	آزمون‌های کتبی (MCQ)، (SAQ)، آزمون شفاهی	سنجش دانش نظری و تصمیم‌گیری
مهارتی	OSCE، Mini-CEX، مشاهده مستقیم	سنجش مهارت‌های بالینی و ارتباطی
نگرشی و اخلاقی	مصاحبه ساختارمند، پرسشنامه، مشاهده	سنجش تعهد حرفه‌ای و رفتار اخلاقی

ج- ساختار ارزشیابی ۴ دوره:

دوره	هدف	ارزیابی
------	-----	---------

علوم پایه	آموزش مبانی زیستی و علمی بدن انسان، شناخت عوامل بیماری‌زا	آزمون‌های کتبی SAQ ، MCQ آزمون جامع علوم پایه ارزیابی‌های کلاسی و پروژه‌های علمی
فیزیوپاتولوژی	شناخت مکانیسم بیماری‌ها، نشانه‌شناسی، داروشناسی، پاتولوژی	آزمون‌های کورسی (Course-based) آزمون‌های شفاهی و کتبی تمرین‌های موردی و Case-based learning
کارآموزی بالینی	مواجهه با بیمار، معاینه، تشخیص، درمان، آموزش اخلاق پزشکی	آزمون بالینی ساختارمند (OSCE) ارزیابی بالینی کوتاه (Mini-CEX) مشاهده مستقیم و logbook آزمون پره‌انترنی
کارورزی بالینی	فعالیت مستقل در بیمارستان، کشیک شبانه، تصمیم‌گیری بالینی واقعی	ارزیابی عملکرد در بخش‌ها گزارش صبحگاهی (Morning Report) آزمون صلاحیت بالینی پیش از فارغ‌التحصیلی

۳-۶: طراحی فرآیند اجرایی ارزشیابی

- تدوین جدول زمان‌بندی ارزشیابی برای هر ترم
- مشخص کردن مسئولین اجرایی (اساتید، اعضای کمیته ارزشیابی)
- ایجاد فرم‌های استاندارد ثبت نمره و بازخورد

الف- جدول زمان‌بندی ارزشیابی برای هر ترم :

مرحله تحصیلی	نوع ارزشیابی	زمان بندی پیشنهادی
علوم پایه	آزمون های کتبی	پایان هر ترم + آزمون جامع علوم پایه
فیزیوباتولوژی	شفاهی، موردی، کتبی	پایان ترم
کارآموزی بالینی	OSCE، Mini-CEX، logbook	پایان دوره
کارورزی بالینی	عملکرد در بخش، گزارش صبحگاهی	ماهانه + پیش از آزمون نهایی فارغ التحصیلی

ب. مشخص کردن مسئولین اجرایی ارزشیابی:

مسئولیت ها	نقش اجرایی
طراحی ابزار، نظارت، تحلیل داده ها، بازنگری سالانه	اعضای کمیته ارزشیابی
اجرای آزمون ها، تصحیح، ارائه بازخورد به دانشجویان	اساتید درس
اجرای OSCE، مشاهده مستقیم، ثبت logbook	اساتید درس
تنظیم تقویم، هماهنگی اجرایی، گزارش گیری رسمی	مدیر آموزش دانشکده

۴-۶: تعیین ملاک های موفقیت و تحلیل نتایج

- تعیین حد نصاب قبولی و سطوح عملکرد (مبتدی، متوسط، پیشرفته)
- تحلیل نتایج آزمون ها برای بازخورد به اساتید و دانشجویان
- به کارگیری داده ها برای بهبود آموزش و اصلاح کوریکولوم

الف- تعیین حد نصاب قبولی و سطوح عملکرد

سطح عملکرد	تعریف سطح	راهکار آموزشی مرتبط
پیشرفته	تسلط کامل بر مهارت، تصمیم گیری مستقل	تشویق به خودآموزی، مشارکت در پژوهش
متوسط	عملکرد قابل قبول با نیاز به حمایت محدود	ارائه بازخورد هدفمند
مبتدی	عملکرد ضعیف یا نیازمند هدایت مستمر	طراحی برنامه های جبرانی

حد نصاب نمره پیشنهادی :

- آزمون‌های دانشی: حد نصاب ۶۰٪
- ارزشیابی مهارتی: OSCE: کسب حداقل ۷۰٪ امتیاز در هر ایستگاه
- ارزشیابی نگرشی: رعایت حداقل ۸۰٪ رفتارهای مطلوب در فرم مشاهده

۵-۶: ارزشیابی از خود برنامه ارزشیابی

- گرفتن بازخورد از دانشجویان و اساتید درباره اثربخشی ارزشیابی
- بازنگری سالانه فرایند ارزشیابی با توجه به تغییرات علمی و اجرایی

ماده ۷: استفاده و انتشار نتایج ارزشیابی

۷-۱: گزارش های ارزشیابی به صورت کتبی و به دو صورت خلاصه گزارش و گزارش مبسوط (شامل جزییات روش شناسی، ارائه نتایج به همراه ضmann مربوط به تحلیل اطلاعات، بحث نتایج و پیشنهادات) تهیه می شود.

۷-۲: گزارش های ارزشیابی در کمیته ارزشیابی برنامه و اعتباربخشی دفتر توسعه آموزش دانشکده تهیه و در شورای ارزشیابی دوره پزشکی عمومی بررسی و تصویب می شود.

۷-۳: گزارش های ارزشیابی (خلاصه و مبسوط) از طریق نامه اداری به مخاطبان ارزشیابی شامل ریاست دانشکده، معاونین آموزشی دانشکده و دانشگاه و مدیران گروه های آموزشی ارسال می شود. خلاصه گزارش ارزشیابی در وب سایت دانشکده پزشکی قرار می گیرد.

۷-۴: مسئولیت پیگیری اعمال تغییراتی که به منظور اصلاح برنامه به تصویب شورای ارزشیابی دوره پزشکی عمومی رسیده است بر عهده معاون آموزشی پزشکی عمومی دانشکده می باشد.

۷-۵: شورای ارزشیابی دوره پزشکی عمومی گزارش سالانه ای از نتایج ارزشیابی دوره پزشکی عمومی را به مرکز مطالعات و توسعه آموزش دانشگاه ارسال می نماید.

۷-۶: فرم های ارزشیابی و پایش در اختیار کلیه دانشکده های پزشکی کلان منطقه قرار می گیرد.

۷-۷: مشاوره های لازم به منطقه در قالب برگزاری جلسات مشترک پایش حضوری و غیر حضوری صورت می گیرد.

این نظام مشتمل بر سیزده صفحه، ۷ ماده، در تاریخ ۱۴۰۴/۰۳/۱۹ در شورای آموزشی دانشکده و در تاریخ ۱۴۰۴/۰۴/۲۱ در شورای آموزشی دانشگاه تصویب گردید.